

Z á p i s

z 54. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace

konaného dne 14. listopadu 2024 od 13:00 hod. hybridní formou

Přítomnost členek a členů vč. on-line: 18 osob, Q:15

Prezenční listina, sekretariát Rady

Program:

- 1) Zahájení Rady, administrativní záležitosti vč. přivítání nových hostů
- 2) Schválení programu, schválení zápisu z 53. zasedání
- 3) Význam jídla ve vyšším věku – prezentace PhDr. Evy Ferrarové, Ph.D.,
Mgr. et Mgr. Marcely Petrové Kafkové, Ph.D.
- 4) Metodika – Široká definice a typologie seniorského abusu -
prezentace Mgr. Lucie Vidovičové, Ph.D. za autorský tým
- 5) Aktuality MPSV – dotazy
- 6) Diskuse, závěr

K bodu č. 1:

Zasedání zahájila místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová. Přítomna je nadpoloviční většina členek a členů, včetně zástupců s plnou mocí, Rada je usnášeníschopná. Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová, vznesla dotaz, zda všichni fyzicky i v online prostředí souhlasí s nahráváním zasedání pro účely zápisu, bylo odsouhlaseno. Přivítala nového stálého hosta Rady paní Mgr. Lucii Vidovičovou, Ph.D. za Výbor pro práva starších lidí Úřadu vlády a dále přivítala nového stálého hosta JUDr. Miroslava Frýdka, Ph.D. et Ph.D. za Veřejného ochránce práv, který byl zastoupen panem JUDr. Mgr. Romanem Zapletalem, Ph.D., LL.M..

Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová, informovala Radu o ukončení členství pana Mgr. Miroslava Adámka za Výbor pro sociální politiku Senátu (neobhájení mandátu ve volbách do Senátu v říjnu 2024) a sdělila, že v procesu již je nové členství.

K bodu č. 2:

Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová, požádala členy o schválení navrženého programu a zápisu z 53. zasedání. Zápis i program byl všemi přítomnými členy schválen.

K bodu č. 3:

Místopředsedkyně Rady, paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová, předla slovo paní Mgr. et Mgr. Marcele Petrové Kafkové, Ph.D., která spolu s paní PhDr. Evou Ferrarovou, Ph.D., přednesla prezentaci na téma Význam jídla ve vyšším věku.

Prezentace se zaměřovala na projekt, který probíhal v letech 2023-2025 pod záštitou Masarykovy univerzity a Univerzity Karlovy. Cílem projektu bylo zjistit, jak stárnutí ovlivňuje důležitost jídla v životech starších lidí a jak se jejich vztah k jídlu změnil během stárnutí. Důraz byl kladen na změny chutí, výběr jídla, stolování a význam jídla v životech seniorů.

Pro sběr dat byly použity různé metody, včetně hloubkových rozhovorů se seniory v domácnostech a domovech pro seniory (DpS), videoetnografie v jídelnách DpS a rozhovorů s personálem těchto zařízení. Jídlo bylo chápáno jako součást identity, která zahrnovala etnické, sociální, náboženské, genderové a věkové aspekty.

Prezentace také zdůraznila, že jídlo a výživa byly důležité složky dobrého stárnutí, protože přinášely lidem pocit bezpečí, smysl, řád a strukturu. Jídlo naplňovalo potřebu nezávislosti a možnosti volby, což bylo důležité pro důstojnost a aktivitu seniorů.

Základní resilienční strategie zahrnovaly vědomé stravování, přizpůsobení kuchařských dovedností aktuálním podmínkám, rozmanitost zdrojů a využívání sociálních sítí. Na závěr prezentace bylo uvedeno, že jídlo je důležité pro kvalitu života a součástí identity starších lidí. Byl kritizován se paternalismus v oblasti stravování, který omezoval možnosti výběru a zapojení seniorů. Důraz byl kladen na rozmanitost stravy a flexibilitu v poskytování jídel, což zahrnovalo možnost výběru z více pokrmů, volbu místa konzumace a časovou flexibilitu při podávání jídel.

K tomuto tématu byly po prezentaci vzneseny následující dotazy a podněty:

1. Paní Jana Ouředníčková vznesla dotaz ohledně možného vlivu skromné stravy poskytované během dospívání do zdravotního stavu lidí ve starším věku. A jak to bude vypadat s mladými generacemi, které mají bohatou stravu?

Na tento dotaz odpověděla paní PhDr. Eva Ferrarová, Ph.D., která uvedla, že se starší lidé vracejí ke stravě ze svého mládí. Ohledně mladších generací se ještě budou muset provést výzkumy.

2. Paní Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová měla dotaz, zda vnímají prezentující fungování stravování v zařízeních jako dehonestující složku služby?

Na tento dotaz odpověděla paní Mgr. et Mgr. Marcela Petrová Kafková, Ph.D., která oznámila, že během výzkumu narazila na dehonestující a nevyhovující podmínky stravování. Například šlo o nevhodné nádobí nebo servírování všech chodů najednou a tím způsobené urychlené snědení všech chodů za teplého stavu. Dále zmínila paní PhDr. Eva Ferrarová, Ph.D., že existují přístroje, pro vhodnou konzistenci pokrmů i pro osoby které mají složitější způsoby konzumace potravy. Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA, uvedl, že tyto pomůcky nejsou v zařízeních tak časté.

3. Paní Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová vznesla podnět, který se týkal kultivace prostředí sociálních služeb skrze metodické příručky, školení sociálních pracovníků.

Na tento podnět reagovala paní PhDr. Eva Ferrarová, Ph.D., která reagovala s tvrzením, že starší lidé, kteří se zabydlí v sociálním zařízení tak by měli mít nějakou formu participace na stravování.

4. Pan Mgr. Jakub Rychtecký dodal k tématu, že se situace starších lidí, kteří neměli dobré domácí zázemí může zlepšit, pokud vstoupí do zařízení, které dodržuje správné stravování. Druhým bodem, který pan Mgr. Jakub Rychtecký zmínil bylo nedostatečné platové ohodnocení personálu a také hygienické předpisy, které nelze překročit.

Na tento podnět reagovala Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová s tím, že se připravuje sloučení platových tabulek zdravotnického a sociální personálu, což by mohlo zvýšit platové ohodnocení pracovníků. Pracovníci, jakými jsou například kuchaři jsou bohužel odkázáni na osobní ohodnocení, které udílí ředitel zařízení. Pan Mgr. Jan Lorman přidal poznámku o Masarykových domovech, které udržovaly starší lidi v soběstačném stavu.

K bodu č. 4:

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová, předala slovo paní Mgr. Lucii Vidovičové, Ph.D., představila prezentaci na téma Příprava na stárnutí jako společenské a politické zadání, *příklad problematiky EAN*.

Jako první bod Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D., zmínila projekt Restabus a jeho hlavní cíle. Dále přešla ke své prezentaci, kde se zaměřila nejprve na mezinárodní kontext problematiky a k doporučení Rady Evropy o podpoře lidských práv starších osob (2014). Doporučení pokrývá všechna důležitá témata politiky stárnutí z pohledu ochrany lidských práv starších osob. Kromě obecných principů se jedná konkrétně o oblast nediskriminace, samostatnost (autonomie) a účast (participace), ochranu před násilím a zneužíváním, sociální ochranu a zaměstnanost, péči a zajištění spravedlnosti.

Dále byla představena Metodika Restabus a složité otázky týkající se fenoménu EAN, které je definováno jako záměrné nebo nezáměrné jednání či nečinnost vůči osobám vyššího věku, což může vést k fyzické, psychické, sociální, materiální, právní nebo mravní újmě.

Paní Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D., zdůraznila, že tato jednání mohou mít vážné důsledky pro důstojnost a život seniorů.

V prezentaci byla také probírána nízká úroveň vnímané podpory pro oběti EAN, což naznačuje potřebu nových přístupů k podpoře a vyslechnutí obětí. Důležitou částí její prezentace bylo mapování legislativního a etického rámce práv seniorů, což je klíčové pro ochranu jejich práv a důstojnosti.

Dále se prezentace zabývala odhadem společenské a ekonomické zátěže fenoménu EAN a jeho dopadem na veřejné finance a financování služeb pro seniory. Paní Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D., kladla důraz na potřebu traumaticky informovaného přístupu v sociálních službách a na vzdělávání pracovníků, aby byli schopni lépe reagovat na potřeby obětí EAN. Na závěr prezentace pan Mgr. Jan Lorman zmínil výstavu Slzy, které svět nevidí, která se konala od 20.11 do 29.11.2024 v Praze.

K tomuto tématu byly po prezentaci vzneseny následující dotazy a podněty:

1. Paní Mgr. Klára Gramppová položila tuto otázku: Vytyčovali jste během výzkumu nějakým způsobem kategorie osob s kognitivní poruchou, vzhledem k jejich vyššímu ohrožení?

Na tento dotaz odpověděla paní Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D., že ve výzkumu osoby s kognitivní poruchou nebyly zapojeny.

2. Paní Jana Ouředníčková připomněla ageismus, který je ve společnosti přítomen.
3. Paní Mgr. Nina Nováková přidala podnět, který se týkal necitlivosti společnosti k tomuto tématu. Dále připomněla snahu o pozitivní formulaci stárnutí.
4. Pan Mgr. Jakub Machačka dodal, že vláda doplnila další dodatky k tomuto tématu, a to v oblasti trestního práva, kde míří na různé předsudky či výroky motivované ageismem.

K bodu č. 5:

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr., Bc. Zdislava Odstrčilová k bodu Aktuality sdělila, že byly po předešlé domluvě rozeslány spolu s pozvánkou a programem a vyzvala přítomné k dotazům. Dále informovala o skutečnosti, že MPSV v uplynulých měsících pořádalo Fórum aktivního stárnutí, sešla se Pracovní skupina pro seniory a otázky stárnutí a Pracovní skupina problematiky bezpečí seniorů. Více informací ze seniorské politiky naleznete v rozeslaných aktualitách.

K bodu č. 6:

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová otevřela prostor pro dotazy. Žádné dotazy či podněty již nebyly vzneseny.

Místopředsedkyně Rady paní vrchní ředitelka Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová informovala členy o momentálním plánu MPSV z hlediska stanovování činností na rok 2025 a vyzvala členy, aby zasílali návrhy témat, která vnímají jako podstatná či je chtějí projednat. Datum bylo určeno do 10.12.2024 na email tajemnice Rady jana.rehakova2@mpsv.cz.

Příští zasedání Rady je stanoveno na 16.prosince 2024.

Zasedání trvalo 2 hodiny.

V Praze dne 14. listopadu 2024 zapsala Mgr. Jana Řeháková Fučíková, tajemnice Rady, jana.rehakova2@mpsv.cz.